

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦСЄ ТА ПСЄ

Рівень вищої освіти – бакалавр

Освітня програма Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Спеціальність С3 Міжнародні відносини

**Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини**

**Затверджено на засіданні
кафедри міжнародних відносин
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.**

м. Івано-Франківськ – 2025р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Зовнішня політика країн ЦСЄ та ПСЄ
Викладач (-і)	Струтинська Тетяна Зіновіївна – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон викладача	(0342) 75 20 27
Е-mail викладача	tetiana.strutynska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	Лекції – 30 год. Практичні заняття – 30 год. Самостійна робота – 120 год. 6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/a50d21a1aa8ff07a9710
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи» присвячена комплексному аналізу зовнішньої політики держав Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) та Південно-Східної Європи (ПСЄ), їх ролі у сучасній системі міжнародних відносин та особливостям формування зовнішньополітичних пріоритетів у контексті регіональних та глобальних викликів. Курс забезпечує цілісне розуміння політичних, історичних, безпекових, економічних та культурних чинників, що визначають напрямки зовнішньої політики держав двох ключових європейських регіонів. У межах дисципліни розглядаються зовнішньополітичні стратегії Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Словенії, Греції, Хорватії, країн Балтії, Албанії, Північної Македонії, Сербії, Чорногорії, Боснії і Герцеговини, Румунії, Болгарії. Окрему увагу приділено двосторонньому та багатосторонньому співробітництву України з державами регіону, їх ролі у підтримці євроінтеграційного та безпекового курсу нашої держави. Курс має міждисциплінарний характер і опирається на знання з дисциплін «ЄС в міжнародних відносинах», «Історія міжнародних відносин», «Зовнішня політика України», «Країнознавство». У процесі навчання студенти здобувають уміння аналізувати зовнішньополітичні концепції держав, оцінювати вплив внутрішньополітичних та міжнародних факторів на їхню поведінку, здійснювати порівняльний аналіз підходів країн до питань безпеки, інтеграції, регіонального та глобального співробітництва. Дисципліна формує у студентів аналітичні компетентності, необхідні для розуміння місця країн ЦСЄ та ПСЄ у європейській політичній архітектурі, а також для професійної діяльності у сфері міжнародних відносин, дипломатії, європейських студій та державного управління.	

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування у студентів глибокого, системного та критичного розуміння зовнішньої політики держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи, її концептуальних засад, стратегічних пріоритетів, інституційних механізмів та практичних форм реалізації. Дисципліна покликана забезпечити ґрунтовне засвоєння теоретичних підходів до аналізу зовнішньої політики, розкриття специфіки взаємодії держав регіону із ключовими акторами міжнародної системи, а також усвідомлення динаміки трансформацій, що відбуваються під впливом глобальних та регіональних процесів.

Курс має на меті сформувати у здобувачів освіти здатність:

пояснювати історичні, політичні, економічні, культурні та безпекові чинники, що визначають зовнішньополітичну поведінку країн ЦСЄ та ПСЄ;

аналізувати зовнішньополітичні концепції, стратегії та інструменти держав регіону в порівняльній перспективі;

оцінювати роль Європейського Союзу, НАТО, Ради Європи, ОБСЄ, а також глобальних акторів у формуванні зовнішньополітичних орієнтирів країн регіону;

досліджувати вплив внутрішньополітичних процесів на визначення пріоритетів і характер зовнішньої політики;

виявляти тенденції, виклики та перспективи розвитку регіонального співробітництва, зокрема у сфері безпеки, енергетики, торгівлі, інтеграції та стратегічних комунікацій;

аналізувати сучасний стан та потенціал співробітництва України з країнами ЦСЄ та ПСЄ у політичній, економічній, безпековій, гуманітарній та інших сферах.

Основні цілі:

- ✓ Сформувати системне уявлення про зовнішню політику країн ЦСЄ та ПСЄ, її історичну еволюцію, ідейно-теоретичні засади та сучасні тенденції розвитку.
- ✓ Розкрити комплекс чинників, що визначають зовнішньополітичну поведінку держав регіону: політичних, безпекових, економічних, культурно-цивілізаційних, інституційних та міжнародно-правових.
- ✓ Забезпечити порівняльний аналіз моделей, стратегій і пріоритетів зовнішньої політики країн регіону, визначити їх спільні риси та відмінності.
- ✓ Дослідити роль міжнародних організацій (ЄС, НАТО, РЄ, ОБСЄ та ін.) у формуванні зовнішньополітичних орієнтирів держав ЦСЄ та ПСЄ.
- ✓ Проаналізувати внутрішньополітичні процеси в країнах регіону та їхній вплив на вироблення та реалізацію зовнішньополітичних рішень.
- ✓ Визначити місце країн ЦСЄ та ПСЄ у сучасній системі міжнародних відносин, їхню роль у європейській архітектурі безпеки, інтеграційних процесах та регіональних ініціативах.
- ✓ Сприяти розвитку аналітичних навичок студентів у сфері вивчення зовнішньої політики, здатності працювати з офіційними документами, статистикою, науковими джерелами та медійними матеріалами.
- ✓ Сформувати здатність прогнозувати можливі сценарії розвитку зовнішньої політики держав регіону під впливом сучасних викликів: війни РФ проти України, енергетичних криз, міграційних процесів, внутрішніх політичних трансформацій.
- ✓ Поглибити розуміння співробітництва України з країнами ЦСЄ та ПСЄ, його досягнень, проблем, перспектив та стратегічного значення у контексті євроінтеграції та безпеки.
- ✓ Сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців у сфері

міжнародних відносин шляхом оволодіння знаннями про регіон ЦСЄ та ПСЄ.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, які відповідають меті та завданням навчальної дисципліни

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області.

ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

СК 1 Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин та / або регіональних студій

СК 2 Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 7 Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси на Європейському континенті та місце в них України.

СК 8 Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

Програмні результати навчання:

RH01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені

RH03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних акторів у світовій політиці.

RH15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
семінарські заняття /	30

практичні / лабораторні			
самостійна робота		120	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	С3 Міжнародні відносини	3	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	Семінар ські заняття
Тема 1. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжнародних відносинах з кінця XIX ст. до 1945 р.		2	2
Тема 2. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжнародних відносинах після Другої світової війни		2	2
Тема 3. Зовнішня політика Республіки Польща		2	2
Тема 4. Зовнішня політика Чеської Республіки		2	2
Тема 5. Зовнішня політика Словачької Республіки		2	2
Тема 6. Зовнішня політика Угорщини		2	2
Тема 7. Зовнішня політика Словенії		2	2
Тема 8. Зовнішня політика країн Балтії		2	2
Тема 9. Зовнішня політика Румунії		2	2
Тема 10. Зовнішня політика Болгарії		2	2
Тема 11. Зовнішня політика Греції		2	2
Тема 12. Зовнішня політика Хорватії		2	2
Тема 13. Зовнішня політика Сербії		1	1
Тема 14. Зовнішня політика Чорногорії		1	1
Тема 15. Зовнішня політика Боснії і Герцеговини		-	2
Тема 16. Зовнішня політика Північної Македонії		2	1
Тема 17. Зовнішня політика Албанії		2	1
ЗАГ.:		30	30
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточний контроль з дисципліни «Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, написання контрольної роботи, підготовки індивідуальної роботи та контролю самостійного опрацювання додаткової літератури. Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 30 балів. Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною системою. У кінці семестру сума всіх оцінок ділиться на кількість оцінок та множиться на 6.
Вимоги до письмових робіт	Написання 1 письмової контрольної роботи (оцінюються за 100- бальною шкалою) є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усі види робіт, що передбачаються силабусом. Контрольна робота включає 30 тестових питань та оцінюються 30 балами.
Семінарські заняття	Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою. Виступи на семінарських заняттях передбачають перевірку рівня теоретичних знань, умінь працювати з джерелами та аналітичних навичок щодо зовнішньої політики країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. «Відмінно» (90–100 балів) Здобувач освіти повно і ґрунтовно опанував теоретичний матеріал та: ✓ демонструє вільне володіння ключовими поняттями регіональних міжнародних відносин, зовнішньої політики, дипломатії, безпекової інтеграції, євроінтеграції; ✓ орієнтується в основних концепціях та підходах до аналізу зовнішньої політики країн ЦСЄ та ПСЄ; ✓ знає та вільно використовує у відповідях: офіційні документи ЄС, НАТО, ОБСЄ, Ради Європи, стратегії й концепції зовнішньої політики країн регіону, міжнародні договори, аналітичні матеріали ✓ логічно, структуровано, доказово і аргументовано вибудовує відповідь; ✓ здатний застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних кейсів: кризові події в регіоні, інтеграційні процеси, безпекові рішення, міждержавні конфлікти, дипломатичні візити, регіональні ініціативи; ✓ уміє порівнювати зовнішню політику різних держав, виявляти регіональні тенденції, розрізняти інтереси акторів та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; ✓ формулює власне експертне бачення та обґрунтовані рекомендації; ✓ демонструє високий рівень аналітичних навичок роботи з: статистичними даними, офіційними звітами ЄС, НАТО, урядовими документами країн регіону, аналітичними звітами дослідницьких інституцій. «Добре» (70–89 балів) Здобувач освіти добре засвоїв основний матеріал, володіє змістом першоджерел і нормативно-правових документів. Виявляє вміння: ✓ аналізувати основні напрями зовнішньої політики країн

	Центрально-Східної та Південно-Східної Європи; ✓ пояснювати ключові процеси на основі рекомендованої літератури, офіційних джерел та аналітики; ✓ аргументовано висловлювати власну думку щодо позицій держав регіону, їх безпекових пріоритетів чи відносин із сусідами; ✓ виконувати аналіз практичних ситуацій, хоча з окремими неточностями або недостатньою деталізацією; ✓ застосовувати знання для аналізу кейсів на рівні адекватного, але не поглибленого розбору; ✓ допускати поодинокі помилки в інтерпретації документів чи аналітики, однак демонструвати достатній рівень розуміння матеріалу. «Задовільно» (50–69 балів) Здобувач освіти частково опанував матеріал, орієнтується в основних джерелах, але: ✓ відповіді є непереконливими, з нечітким використанням термінології зовнішньої політики та міжнародних відносин; ✓ демонструє поверхнєве розуміння ключових напрямів зовнішньої політики країн регіону; ✓ має труднощі з аналізом офіційних документів, аналітичних звітів, статистики чи конкретних кейсів міжнародної взаємодії; ✓ не завжди здатний обґрунтувати власні висновки; ✓ слабо застосовує теоретичний матеріал до практичних ситуацій; ✓ аналітичні навички сформовані на мінімальному рівні; ✓ практичні завдання виконані формально, з недостатнім рівнем глибини. «Незадовільно» (менше 50 балів) Здобувач освіти не опанував навчальний матеріал. Спостерігається: ✓ незнання основної термінології міжнародних відносин та зовнішньої політики; ✓ нерозуміння базових концепцій і моделей зовнішньополітичної поведінки країн ЦСЄ та ПСЄ; ✓ відсутність уявлення про ключові документи ЄС, НАТО, ОБСЄ та зовнішньополітичні стратегії держав; ✓ невміння аналізувати події, кейси, офіційну статистику чи аналітичні матеріали; ✓ фрагментарність, нелогічність або повна відсутність відповіді; ✓ аналітичні та практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю навчальної дисципліни визначаються навчальним планом. Здобувач(ка) отримує залік на останньому практичному занятті за умови виконання всіх передбачених силабусом навчальних робіт, відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору не менше 50 і більше балів за всі види контролю.
Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів затестування по лекціях (максимально – 10 балів), за роботу на семінарах (максимально – 30 балів), отриманих балів за самостійну роботу (максимально – 15), за презентацію проєкту (максимально – 15), за контрольну роботу – максимально 30 балів, що в сумі максимально може скласти 100 балів. Підсумковий семестровий контроль дисципліни здійснюється у формі заліку. На останньому практичному занятті проводиться підсумкова

	контрольна робота і виставляється залік. Кількість тестових питань становить 30, кожне з яких оцінюється у 1 бал.
--	---

7. Політика навчальної дисципліни

Дисципліна базується на принципах академічної доброчесності, що передбачають самостійне виконання студентами навчальних і контрольних завдань, добросовісне використання джерел, відсутність плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних. Будь-які порушення академічної доброчесності (списування, несанкціоноване користування під час контрольних робіт, використання чужих текстів без посилання, тощо) тягнуть за собою зниження оцінки або повторне проходження оцінювання. Ознайомитися з Положенням про академічну доброчесність можна на сайті університету: https://cnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83.pdf?utm_source=chatgpt.com

Систематична присутність на лекційних і практичних заняттях є важливою складовою успішного засвоєння матеріалу. У разі пропуску занять студент повинен відпрацювати пропущені теми в установленому порядку. Завдання (тести, індивідуальні, контрольні, презентації) виконуються у визначені строки. Несвоєчасне подання без поважної причини знижує оцінку або може бути не зараховане. Усі виняткові ситуації узгоджуються з викладачем індивідуально. Оцінюється якість участі у дискусіях, здатність аргументовано висловлювати власну думку. Пасивна участь або порушення дисципліни негативно впливають на поточний рейтинг. Студенти зобов'язані дотримуватися правил етичної поведінки, поваги до викладача та одногрупників. Неповага, некоректні висловлювання чи порушення навчального процесу розглядаються як дисциплінарні порушення згідно з положеннями університету. Студенти можуть отримати додаткові бали за участь у наукових конференціях, круглих столах, проєктах, підготовку публікацій або проходження курсів неформальної освіти, пов'язаних із тематикою дисципліни. Такі бали зараховуються за рішенням кафедри міжнародних відносин. Результати неформальної освіти (сертифіковані онлайн-курси, тренінги, воркшопи) можуть бути зараховані в межах дисципліни відповідно до Положення. Викладач відкритий до комунікації зі студентами в межах консультацій, електронної пошти та навчальної платформи <https://d-learn.pnu.edu.ua/>. Рекомендується завчасно домовлятися про консультації, узгодження тем індивідуальних робіт і порядок відпрацювань.

8. Рекомендована література

Демчишак Р. Б., Завада Я. І. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи : навч. посіб. – Львів : 2021, 192 с.

Яровий Валерій. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття: Підручник для вищих навч. закладів. – К.: Генеза, 2005.- 816с.

Історія новітнього часу країн Центральної та Південно-Східної Європи 1944–1994 рр. Валерій Яровий Сергій Антонюк Андрій Чепусов

Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.XVIII - поч. XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. - Вид. 2-ге, доповнене. – Острог, 2010. – 220 с.

Булатова О. В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2012. 386 с.

Гільченко О. Л. Зовнішня політика країн Європи : навч. посібник. Ч. 1 / О. Л. Гільченко, М. А. Светлакова, М. В. Булик. – Маріуполь : МДУ, 2021. – 156 с.

Зовнішня політика країн Європи. Частина 1 : навчальний посібник, О. Л. Гільченко, М. А. Светлакова, М. В. Булик. Маріуполь : МДУ, 2021. 156 с.

Струтинська Тетяна, Гушпіт Оксана Європейський напрям зовнішньої політики Дональда Трампа. Вісник Прикарпатського університету. Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: ЛІК, Вип.13. – 2019. С. 178 – 184.

Струтинська Тетяна, Мартисевич Алла Основні напрями польсько-німецької співпраці. Вісник Прикарпатського університету. Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: ЛІК, Вип.14. – 2020. С. 240-250.

Strutynska T., Stetsiuk N., Boichuk O. Politization of history and its role on the international relations: theoretical and empirical analysis on example of polish-german relation. Vol 1 No 151 (2022): Actual Problems of International Relations. Pp. 10-26. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3817>

Tetiana Strutynska, Voter Turnout during Local Elections in Poland and Ukraine, Samorząd terytorialny Polski Wschodniej wobec wyzwania rozwoju regionalnego. Polskie doświadczenia i wnioski dla Ukrainy, liczba stron 288, Wydawca: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, Chełmskie Towarzystwo Naukowe, Chełm, 2017, red. Iwona Lasek-Surowiec , s. 249-259.

Струтинська Т. Конституційні засади проведення місцевих виборів в Україні та країнах Вишеградської групи, Samorząd terytorialny w konstytucjach wybranych państw Europy Srodkowo-Wschodniej. Wydawca: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, Chełm, 2018, red. Iwona Lasek-Surowiec. – S. 103-112.

Міжнародні відносини та зовнішня політика 1980-2000 роки [Текст]: підручник/Л. Ф. Гайдуков (кер. авт. кол.) , В. Г. Кремень та ін.-К.:Либідь,2001 .-624 с.

Україна - Угорщина: спільне минуле та сьогодення [Текст]: матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 14-16 квітня 2005 р.)/від. ред. В.А.Смолій .-К.:Ін-т історії України НАН України,2006

Шлях Словаччини до НАТО [Текст] .-К.:Демократичні ініціативи,2007 .-164 с.

Бартушка В. Чеський погляд на питання європейської енергетичної безпеки//Економічний часопис - XXI.-К.:ред.ж-лу,2008.-7-8 .-С.10-11.

Вояковський Даріуш Ментальні кордони в Європі без кордонів [Текст] .-К.:Ніка-Центр,2012 .-320 с.-Серія "Зміна парадигми";Вип. 16 .

Кріль Михайло Михайлович Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ-початок ХХІ ст.) [Текст] : навчальний посібник .-К.:Знання,2008 .-284 с.

Кріль Михайло Михайлович. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ-початок ХХІ ст.) [Текст]: навчальний посібник.-3-тє вид., випр. і доп., Рек. МОН .-К.:Знання,2013 .-278 с.

Міжнародні відносини та світова політика. 1945 - 1980. Дати. Події. Факти [Текст]:навч. посібник .-К.:Либідь,2007 .-192 с.

Інформаційні ресурси

Законодавчі акти, нормативні документи, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації міністерств і відомств:

Наукова бібліотека КНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>